

CEZAYİR VE TÜRKİYE’NİN BÜTÜNLEŞTİRİCİ ROLLERİ BAĞLAMINDA İİT PARLAMENTOLAR BİRLİĞİ TOPLANTISI

“

Toplantı, bölgesel ve küresel anlamda Müslüman dünyanın, İslam dinine saldırılarla karşı karşıya kaldığı, İsrail’in Filistin üzerindeki haksız saldırılarını ve baskı politikalarını artırdığı ve bunun yanında Müslüman ülkeler arasında belirli meselelere dair görüş birliği sağlama amacının derinden hissedildiği bir dönemde gerçekleşmiştir.

”

DOÇ. DR. İSMAİL NUMAN TELCİ

Başkan Yardımcısı ORSAM

İslam İşbirliği Teşkilatının (İİT) alt kuruluşlarından birisi olan Parlamento Birliğinin (İSİPAB) son toplantısı 29-30 Ocak tarihinde, “İslam Dünyasında Modernleşme ve Kalkınma Sinamaları” ana temasıyla Kuzey Afrika ülkelerinden Cezayir’de gerçekleşti. Asya’dan Avrupa’ya, Afrika’dan Arap coğrafyasına ve hatta Latin Amerika’ya kadar uzanan

geniş katılımcı kitlesine sahip toplantı, verdiği mesajlar ve alınan kararlar itibarıyla son dönemde İslam coğrafyasında yaşanan ve İslam dinine yönelik gelişmeler karşısında yükselen ortak ses olması hasebiyle önem arz etmektedir.

Toplantı, bölgesel ve küresel anlamda Müslüman dünyanın, İslam dinine saldırılarla karşı karşıya kaldığı, İsrail’in Filistin üzerindeki haksız saldırılarını ve baskı politikalarını artırdığı ve bunun ya-

تحت الرعاية السامية لرئيس المجلس

nında Müslüman ülkeler arasında belirli meselelere dair görüş birliği sağlama amacının derinden hissedildiği bir dönemde gerçekleşmiştir. Parlamentoları temsilen parlamento başkanlarının, milletvekillerinin ve diğer üst düzey yetkililerin katıldığı zirvede, İsrail'in saldırılarını artırdığı Mescid-i Aksa'nın korunmasına ve bunun yanında terörün bütün formlarına karşı mücadelede birliğe yönelik stratejiler ele alınmıştır. Cezayir'de toplanan İslam İşbirliği Teşkilatı zirvesi, aslında Ortadoğu siyasetinde Cezayir'in tarihî konumu ve sorumluluklarının işareti olmanın yanı sıra temel meselelere dair Cezayir dış politikasının da yansımalarını oluşturmaktadır.

TOPLANTIDA ÖNE ÇIKAN TÜRKİYE-CEZAYİR ORTAKLIĞI

Toplantıya Türkiye'den Türkiye

Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanı Mustafa Şentop katılım göstermiştir. Şentop'un Cezayir'deki temasları sırasında, Türkiye ve Cezayir'in ortaklığına vurgu yapıldığı görülmektedir. Türkiye ve Cezayir bu çerçevede gerek Filistin devletinin gerekse Filistinlilerin haklarının savunulmasında ve İslam dünyasının içerisinde bulunduğu durumu çeşitli platformlarda işaret etme noktasında öne çıkmaktadır. İki ülke, sadece bu iki dış politika konusunda değil, aynı zamanda Ortadoğu ve Afrika nezdinde barış ve istikrarın sağlanması konusunda da birbirleriyle olan çabalarını uyumlaştırma girişimlerini sürdürmektedir. Bu çerçevede TBMM Başkanı Şentop, Türkiye ve Cezayir ilişkilerinin ekonomik potansiyeline vurgu yapmış ve iki ülke arasındaki karşılıklı ticaret hacminin 2021'de 4,1 milyar dolardan 2022 yılında 5,3 milyar dolara çıktığını

belirtmiştir. Akdeniz jeopolitiği çerçevesinde ortaklıklarını bölge açısından da kritik olan Türkiye ve Cezayir gerek ekonomik potansiyelini artırma gerekse de siyasi ilişkilerinde ve bölge siyasetine dair tutumlarında görüş birliğine varma çabalarını güçlendirmek de istemektedir. Dolayısıyla bu toplantı, iki ülke ilişkileri açısından kritik öneme haizdir.

Bu çerçeveden bakıldığında, İslam İşbirliği Teşkilatı, Türkiye ile Cezayir ortaklığının pekişmesini sağlayan platformlardan birisidir. İki ülkenin de dış politikasında önem verdiği kritik meselelerden olan Filistin'in haklarının savunulması ve İslam'a karşı gerçekleştirilen saldırılar konusunda, tutumlarını ortaklaştırdığı görülmektedir. Bu çerçevede, Türkiye'nin geçtiğimiz dönemlerde İSİPAB dönem başkanlığında "Müslüman Topluluklar ve Azınlıklar Komitesi" kurduğunu

ve dünyada Müslümanlara karşı işlenen nefret suçları gibi olumsuz meselelere dair kapsamlı rapor hazırlanmış da hatırlatılmalıdır. Bu bağlamda, Müslüman ülkelerin gerek Filistin'e yönelik gerçekleştirilen saldırılara gerekse de son dönemde Fransa, İsveç ve Danimarka gibi Avrupa ülkelerinde belirli aşırı sağcı kesimler tarafından Müslümanlara ve İslam dininin kutsallarına yönelik gerçekleştirilen saldırılara karşı ortak strateji edinmesi gereği, Cezayir'de vurgulanan meselelerin başında gelmektedir. Her iki ülkenin en üst düzey yetkilileri de dâhil olmak üzere birçok yetkilisi, İslam dininin bir hoşgörü dini olduğunu ve Avrupa ülkelerindeki bu tip saldırıların İslam dinine zarar vermekten çok terör örgütlerini destekleyici hamleler olduğunu ima eden açıklamalarda da bulunmuşlardır. Dolayısıyla burada, Türkiye ve Cezayir'in tutumları ve ilgili meselelere dair açıklamalarının Müslüman dünyanın tutumlarının bir özeti yansıttığı ve İslam İşbirliği Teşkilatı üyelerince resmî olarak paylaşıldığı ifade edilmelidir.

“
Cezayir'de gerçekleştirilen zirve gerek Cezayir'in İsrail-Filistin meselesine yönelik tutumunu tekrardan Ortadoğu kamuoyuna sunma imkânı vermiş gerekse katılımcı ülkelerin son dönemdeki gelişmelere dair tutumlarını ortaklaştırabilme imkânını doğurmuştur.
”

FİLİSTİN MESELESİ VE MÜSLÜMAN KARŞITLIĞI

Bunun yanında, İSİPAB platformu Türkiye'nin ve Cezayir'in gerek Filistin'e gerekse de Müslüman dünyaya yönelik politikalarını pekiştirme fırsatını tekrardan vermiştir. 2023 yılına girildiğinden bu yana henüz bir ay geçmemişken, İsrail güçlerinin orantısız ve hukuk dışı saldırıları sonucu hayatını kaybeden Filistinlilerin sayısının otuzdan fazla olduğu belirtiliyor. Bu bağlamda, eski dönemlerde de İsrail başbakanlığı yapmış Binyamin Netanyahu'nun, Naftali Bennett ve

Yair Lapid'in kırılğan ve kısa dönemli başbakanlıklarının ardından tekrar hükümeti kurması, Ortadoğu bölgesi siyaseti açısından da önemli gelişme olarak kayda geçmişti. Tarihinin en muhafazakâr ve aşırı sağcı hükümetini kuran İsrail, Filistinlilere yönelik hak ihlallerini, saldırılarını gerek İsrail polis ve askerî güçleriyle gerekse de yerleşimcileri silahlandırma üzerinden gerçekleştirmeye devam etmişti.

Bu bağlamda, ocak ayının ve yeni yılın ilk günlerinde Ulusal Güvenlik Bakanı Itamar Ben Gvir beraberrindeki polis gücüyle birlikte Mescid-i Aksa'ya baskın düzenlemiş ve Harem-i Şerif'e girmişti. Olayların ardından Filistin devleti, Hamas ve Kudüs İslami Vakıflar İdaresi, Mescid-i Aksa'nın statüsünün ihlal edildiğini ifade etmiş ve olayların tırmanabileceğini ima etmişlerdi. Ardından ise İsrail güçleri Batı Şeria'daki Cenin kentine saldırı düzenlemiş saldırıda dokuz Filistinli hayatını kaybetmiş ve ardından şiddet olayları tırmanmış ve Kudüs'te bir sinagoga İslami Cihad tarafından saldırı düzenlenmişti.

“

İSİPAB'ın 17. toplantısının temel gündem maddelerinin Filistin'e ve İslam'a yönelik gerçekleştirilen saldırılar olduğu görülebilir. Cezayir Millet Konseyi Başkanı Salah Goudjil gibi yetkililerin açıklamalarına binaen, Cezayir'in Filistin meselesini kendi meselesi olarak gördüğü ve burada bütün Arap ve Müslüman ülkelerinin Filistin'in haklarını savunması gerektiği yetkililer tarafından da ifade edilmiştir.

”

Bu şiddet sarmalı ortamında, İsveç ve Danimarka'da tüm Müslümanları hedef alan ve Kur'an-ı Kerim nüshalarına zarar vermeyi amaçlayan saldırılar da eklendiğinde, Ortadoğu ve Müslüman ülkelerin Cezayir'de bir araya gelmesi önemli gelişme olarak okunmalıdır. Bütün bu arka plan dâhilinde Cezayir'de gerçekleştirilen zirve gerek Cezayir'in İsrail-Filistin meselesine yönelik tutumunu tekrardan Ortadoğu kamuoyuna sunma imkânı vermiş gerekse katılımcı ülkelerin son dönemdeki gelişmelere dair

tutumlarını ortaklaştırabilme imkânını doğurmuştur. Toplantı kapsamında Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun, İslam dinine yönelik düşmanlıklara karşı medeni formüllerin bulunması gerektiğini ifade etti. Bu bağlamda Cumhurbaşkanı Tebbun aynı zamanda Cezayir'in Filistin'i desteklemeyi sürdüreceğini sözlerine eklemiştir.

İSRAİL İLE NORMALLEŞMEDE CEZAYİR'İN TUTUMU

Cezayir, son dönemde 1979 ve 1994 yıllarında Mısır ve Ürdün'ün İsrail ile ilişkilerini normalleştirmesinden sonra, İsrail ile ilişkileri normalleştirme eğilimine katılmayan ülkelerden biri olarak değerlendirilmektedir. 2020'de Körfez ülkeleri İsrail ile siyasi ilişkilerini yeniden tanımlamışlar ve bu çerçevede Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Bahreyn gibi Körfez ülkelerinin yanında Fas ve Sudan da İsrail ile ilişkilerini normalleştirmişti. Cezayir bu çerçevede, Suudi Arabistan ve Kuveyt gibi ülkelerle birlikte, İsrail'e karşı Ortadoğu'da en sert tepkileri gösteren ülkeler arasında yer almaktadır. Cezayir'in İsrail'e yönelik bu haklı dış politik ve bölgesel tutumu tarihsel olarak Filistinlilerin yanında yer alma-

sından, uzun bir dönem Fransa'ya karşı emperyalizm ve sömürgecilik karşıtı mücadelesi vermesi ve sonucunda başarılı olmasından da kaynaklanmaktadır.

Cezayir bu bağlamda sadece İsrail'e yönelik tepkiler vermekle yetinemekte Filistinli aktörlerin bir arada varabilmesi için de çaba göstermektedir. Nitekim Ekim 2022'de el-Fetih ve Hamas'ı da içerecek şekilde Filistinli gruplar arasında Filistin Diyalog Görüşmeleri, Cezayir'in arabuluculuğunda gerçekleşmişti. Uzlaşma sonucunda Hamas, Fetih, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi ve Filistin Ulusal Girişim Hareketi gibi Filistinli aktörlerin doğrudan tamamıyla anlaşabildikleri gözlemlenirse de ilgili toplantıların ve zımnî uzlaşının, Filistin'deki siyasi bölünmenin sonunu getirebilecek çabalardan birisi olduğu da açıktır. Dolayısıyla burada, İSİPAB'ın 17. toplantısının temel gündem maddelerinin Filistin'e ve İslam'a yönelik gerçekleştirilen saldırılar olduğu görülebilir. Cezayir Millet Konseyi Başkanı Salah Goudjil gibi yetkililerin açıklamalarına binaen, Cezayir'in Filistin meselesini kendi meselesi olarak gördüğü ve burada bütün Arap ve Müslüman ülkelerinin Filistin'in haklarını savunması gerektiği yetkililer tarafından da ifade edilmiştir. Bu bağlamda Goudjil, toplantının en temel gündem maddesinin de Filistin olduğunu vurgulamıştır. Sonuç olarak Cezayir'deki İİT'nin Parlamento Birliği toplantısı hem Cezayir-Türkiye ortaklığını göstermede hem de üye ülkelerin başta Filistin sorunu olmak üzere bölgesel meselelere karşı ortak söylem benimsemesinde kritik katkı sağlamıştır. ■